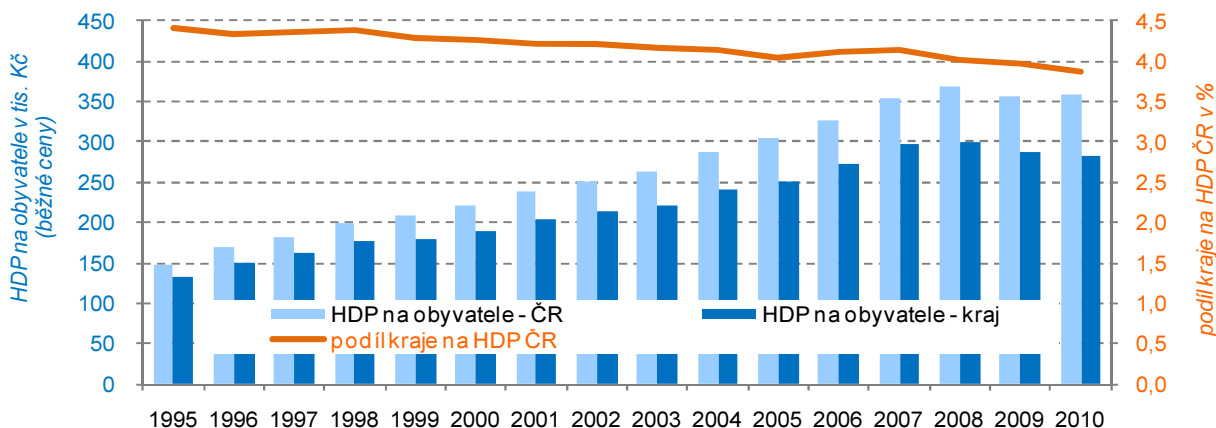

3. EKONOMICKÝ VÝVOJ

Ekonomická výkonnost kraje je podprůměrná

Ekonomickou výkonností se Pardubický kraj řadí k mírně horšímu průměru. V letech 2006 až 2010⁹ se podíl na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) České republiky postupně snižoval ze 4,1 na 3,9 % (třetí nejnižší podíl mezi kraji), přičemž tento podíl klesá dlouhodobě (od roku 1999).

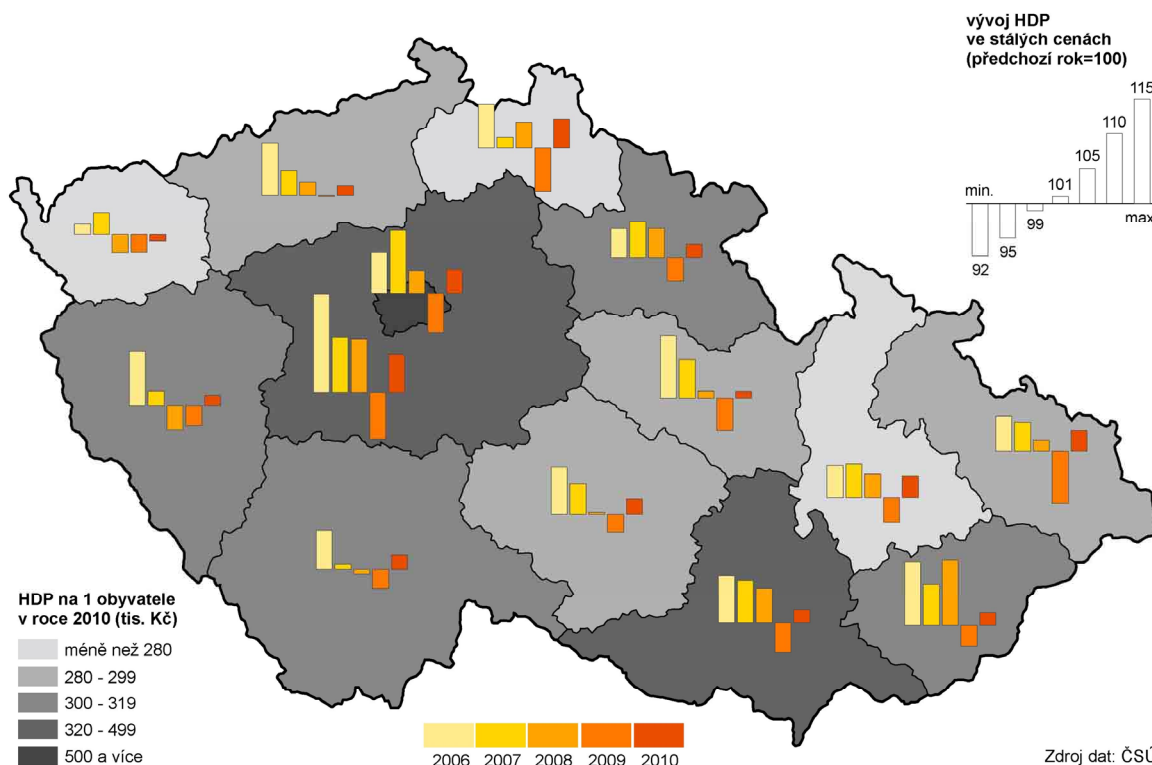
Graf 3.1 Hrubý domácí produkt v Pardubickém kraji

Hrubý domácí produkt na obyvatele vlivem ekonomické recese klesl

HDP po přepočtu na obyvatele v kraji do roku 2008 meziročně rostl, i když pomalejším tempem oproti republikovému. Následoval však pokles vyvolaný ekonomickou recesí (na 283 710 Kč v běžných cenách v roce 2010, tj. 79 % průměru ČR¹⁰). V mezikrajském srovnání se HDP na obyvatele v kraji řadil v roce 2010 na jedenácté místo, přitom v roce 2006 to bylo místo osmé.

Regionální hrubý domácí produkt v krajích v letech 2006 až 2010

Oživení ekonomiky bylo v kraji pomalejší

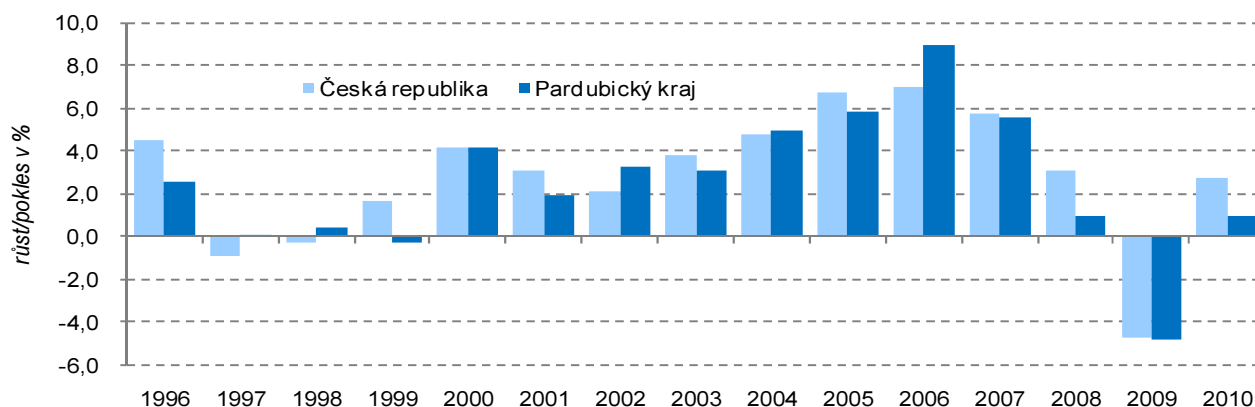
Po předchozím příznivém vývoji ekonomiky se dopad hospodářského útlumu na HDP v kraji projevil již v roce 2008 zpomalením meziročního růstu. V roce 2009,

⁹ Makroekonomické údaje v regionálním členění za rok 2011 budou k dispozici v posledních měsících roku 2012.

¹⁰ Průměr ČR překračuje pouze Hl. město Praha, a to více než dvojnásobně.

obdobně jako ve všech ostatních krajích, HDP ve stálých cenách klesal. V roce 2010 byl sice zaznamenán v kraji růst HDP o 1,0 %, avšak mezi kraji šlo o druhý nejméně příznivý vývoj po Karlovarském kraji.

Graf 3.2 Meziroční růst/pokles HDP ve stálých cenách v Pardubickém kraji a ČR

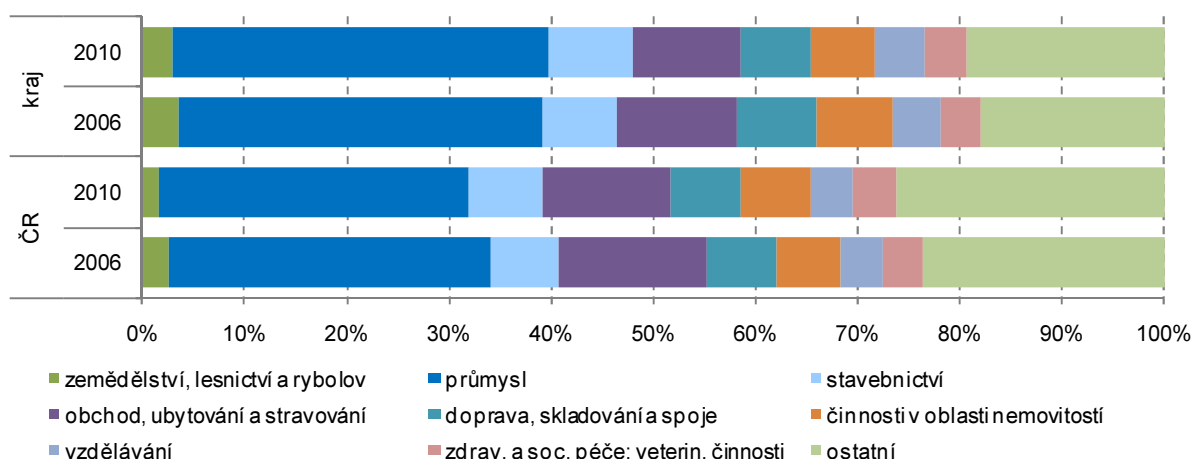
Objem tvorby hrubého fixního kapitálu zůstává podprůměrný

Nepříznivý ekonomický vývoj se odrazil rovněž ve snížené míře investování. V roce 2008 dosáhla tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) v kraji nejvyšší hodnoty od poloviny 90. let (36 446 mil. Kč v běžných cenách), v roce 2009 se projevil druhý nejvyšší pokles mezi kraji. V roce 2010 následoval druhý nejrychlejší růst. Podílem 3,6 % na republikovém objemu THFK v roce 2010 se Pardubický kraj posunul v mezikrajském srovnání z 12. na 9. místo. Objemem THFK na 1 obyvatele se tak kraj zařadil na desáté místo a za republikovým průměrem zaostával o jednu čtvrtinu (nejpříznivější hodnota od roku 2004).

Roste sekundární sektor, stagnuje význam služeb, pokračuje útlum primárního sektoru

Hospodářský charakter Pardubického kraje je určován především sekundárním sektorem (průmysl a stavebnictví), který se na hrubé přidané hodnotě (HPH)¹¹ v roce 2010 podílel 45,1 % (o 7,6 procentního bodu více, než byl průměr ČR). Podíl terciárního sektoru (tržní a netržní služby) na HPH v kraji v posledních letech klesal, v roce 2010 činil 52 %. Naproti tomu pokračoval pokles zastoupení primárního sektoru, tedy zemědělství, lesnictví a rybolovu (na 3 % v roce 2010); v mezikrajském srovnání je podíl Pardubického kraje 3. nejvyšší po Kraji Vysočina a Jihočeském kraji.

Graf 3.3 Odvětvová struktura hrubé přidané hodnoty v Pardubickém kraji a ČR

Vývoz roste nejrychleji ze všech krajů

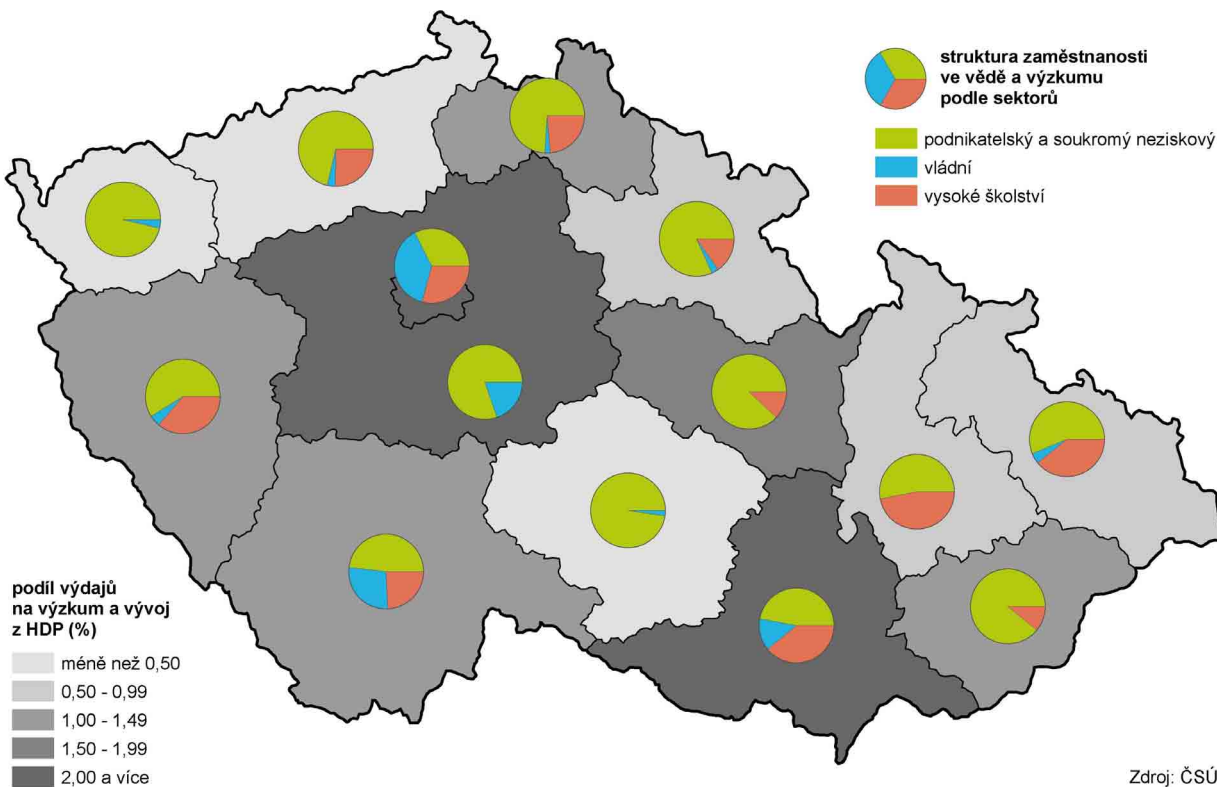
Výraznějšímu dopadu hospodářské recese na ekonomiku kraje bránil vývoj vývozu. V roce 2009 zde došlo v porovnání s ostatními kraji k nejnižšímu poklesu vývozu a v roce 2010 (poslední dostupná regionální data) naopak k nejvyššímu přírůstku. Hodnotou celkového vývozu se kraj posunul v mezikrajském srovnání na 3. místo a v přepočtu na obyvatele dokonce na místo první. Na celkovém vývozu ČR se Pardubický kraj v roce 2010 podílel 9,4 %.

¹¹ Nově vytvořená hodnota, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit; je stanovena jako rozdíl mezi celkovou produkcí (oceněnou v základních cenách) a mezispotřebou (oceněnou v kupních cenách).

Výdaje na vědu a výzkum rostou, počty výzkumníků klesají

Pozice Pardubického kraje se postupně zhoršuje. Výdaje na vědu a výzkum rostly v letech 2006 – 2010 (poslední dostupný údaj) v kraji oproti celostátnímu průměru o 3 procentní body pomaleji, počty výzkumných pracovníků v kraji dokonce poklesly, přitom celostátně byl ve stejném období zaznamenán růst o 11 %. Do kraje jsou na vědu a výzkum alokovány menší objemy veřejných prostředků; zatímco celostátně připadá na veřejné prostředky 40 %, v Pardubickém kraji je to necelých 25 %.

Věda a výzkum v krajích v roce 2010

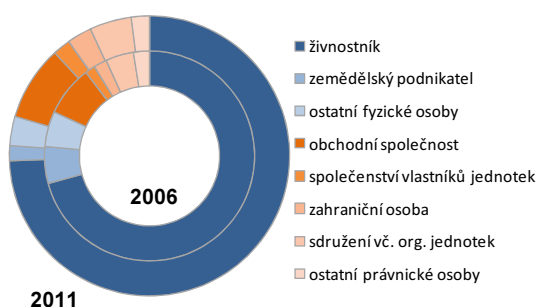
Pomaleji roste podíl uživatelů osobních počítačů

Obyvatelé Pardubického kraje postupně ztráceli náskok, který měli po roce 2000 ve využívání informačních technologií. V roce 2006 byl mezi obyvateli Pardubického kraje nadprůměrný podíl pravidelných uživatelů osobního počítače (mezi kraji třetí nejvyšší) a ještě v roce 2007 byl v kraji po Hlavním městě Praze druhý nejvyšší podíl domácností vybavených počítačem. V roce 2010 se podíl pravidelných uživatelů PC v kraji blížil dvěma třetinám populace; za republikovou úroveň mírně zaostával a v mezikrajském srovnání se zařadil až na 9. místo. Podprůměrný je i podíl osob využívajících internet, podíl osob nakupujících přes internet je v kraji druhý nejnižší po Libereckém kraji.

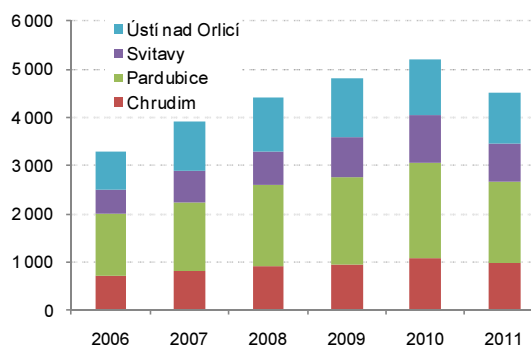
Přibývali hlavně živnostníci a společnosti s r. o.

V průběhu roku 2011 přibýlo v kraji 4 520 nových ekonomických subjektů, vzhledem k zániku některých subjektů byl jejich celkový přírůstek téměř 2 000. Většina tohoto přírůstku se týkala živnostníků (růst o 2,0 %), přibývaly též obchodní společnosti (meziroční přírůstek 3,2 %), zejména společnosti s ručením omezeným. Naproti tomu se začal snižovat počet zahraničních osob (pokles o 7,7 %). Z hlediska zaměření se nejvíce subjektů orientuje na obchod, ubytování a stravování (29 %), následuje průmysl (15 %), stavebnictví (13 %), profesní, vědecké a technické činnosti (10 %, tj. dvakrát vyšší podíl, než mají zemědělské subjekty). Pouze 665 subjektů sídlících v kraji má více než 50 zaměstnanců. Jen 10 subjektů má více než 1 000 zaměstnanců, z toho je 7 průmyslových podniků. Podnikatelská aktivita (počet živnostníků na 1 000 obyvatel) je v Pardubickém kraji při mezikrajském srovnání čtvrtá nejnižší. V rámci kraje je nadprůměrná v okrese Pardubice, výrazně podprůměrná v okrese Svitavy.

Graf 3.4 Struktura ekonomických subjektů v Pardubickém kraji k 31. 12. v %

Graf 3.5 Nově vzniklé ekonomické subjekty v okresech Pardubického kraje

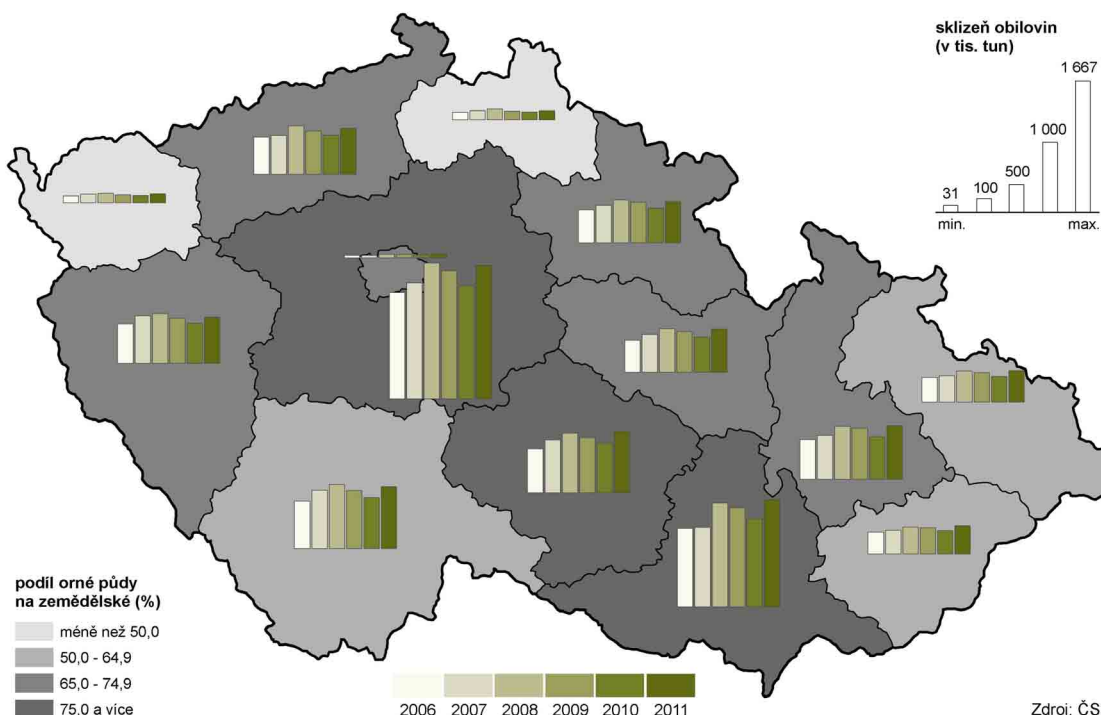
Od roku 2010 převyšuje rostlinná produkce živočišnou

Kraj se řadí k regionům s nadprůměrným podílem primárního sektoru na zaměstnanosti i na hrubé přidané hodnotě, přitom živočišná produkce se dlouhodobě podílela na celkové zemědělské produkci více než produkce rostlinná (s výjimkou roku 2007). Pokračující snižování živočišné produkce vedlo k tomu, že od roku 2010 převažuje rostlinná produkce nad živočišnou. Rostlinná produkce se ve finančním vyjádření od roku 2005 v kraji podílí na celkové zemědělské produkci v jednotlivých letech mezi 38 a 51 procenty, přitom v roce 2010 (poslední dostupná data) činil podíl 51 %. Rozhodující podíl na rostlinné produkci mají obiloviny (43 % v roce 2010), následují technické plodiny (24 %) a krmné plodiny (18 %). Malé zastoupení má zelenina (9 %), brambory (3 %) a ovoce (1 %).

Sklizeň většiny plodin v roce 2011 překročila úroveň roku 2010

Velikost osevních ploch jednotlivých plodin se v kraji mění ve vazbě na poptávku po jednotlivých zemědělských komoditách. Zatímco osevní plochy obilovin meziročně kolísají, plochy krmných plodin a pícnin na orné půdě se s klesající živočišnou výrobou dlouhodobě snižují. Avšak v roce 2011 plocha pícnin vzrostla. Do roku 2008 se zmenšovaly osevní plochy cukrovky. Podpora produkce biopaliv vedla v kraji ke zvětšování osevních ploch řepky; v roce 2011 se růst zastavil. Růst sklizně obilovin v kraji v roce 2011 v porovnání s rokem 2010 o 96,1 tis. tun byl umožněn kombinací větších osevních ploch (hlavně pšenice) a vyššího průměrného hektarového výnosu všech druhů obilovin.

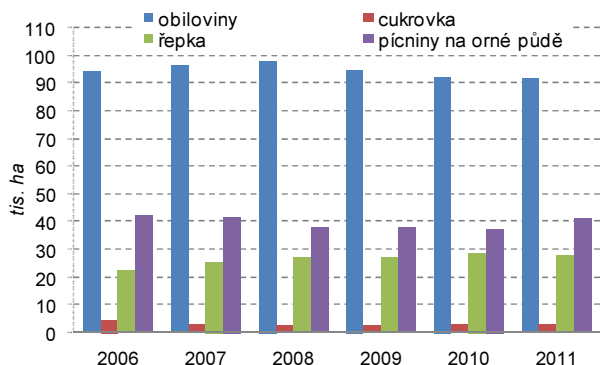
Sklizeň obilovin v krajích v letech 2006 až 2011

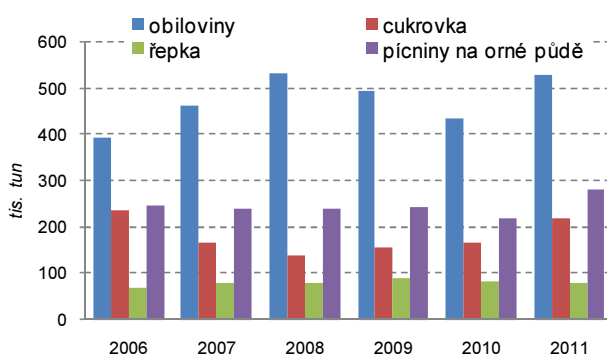
Skližeň řepky se od roku 2010 snižuje

Příčinou růstu produkce krmných plodin bylo hlavně zvýšení hektarových výnosů kukuřice na zeleno a pícnin na orné půdě. Menší osevní plochy řepky v kombinaci s nižším výnosem vedly v roce 2011 v kraji k poklesu její produkce o 4,1 tis. tun. Naproti tomu u cukrovky rostla jak produkční plocha, tak hektarový výnos; tím se meziročně zvýšila její sklizeň o 51,6 tis. tun.

Graf 3.6 Osevní plochy vybraných plodin v Pardubickém kraji

Graf 3.7 Sklizeň vybraných plodin v Pardubickém kraji

Pokračovalo snižování stavu skotu

Soupisem hospodářských zvířat (k 1. dubnu 2012) byl v Pardubickém kraji zjištěn meziroční růst stavů skotu, prasat, ovcí i drůbeže. Úbytek skotu z let 2008 až 2010 již dále nepokračoval. Po výrazném poklesu počtu prasat v letech 2007 a 2008, se pokles zpomalil a v posledních dvou letech došlo v Pardubickém kraji meziročně k růstu jejich stavu, přesto je v kraji chováno méně prasat než v roce 2008. Pokračoval dlouhodobý růst stavu ovcí, jejich počet je i nadále nižší než počátkem 90. let 20. století. Došlo k výraznému meziročnímu přírůstku stavu drůbeže.

V odchovu hospodářských zvířat je kraj dlouhodobě nejlepší

Záslouhou podprůměrného úhynu telat se v roce 2011 řadil Pardubický kraj počtem odchovaných telat na 100 krav na 1. místo v republice. Druhý nejvyšší počet narozených selat na prasnici v roce 2011 v kombinaci s nejnižším úhynem vedl v Pardubickém kraji k tomu, že zde byl v celorepublikovém srovnání zjištěn nejvyšší počet odchovaných selat na prasnici.

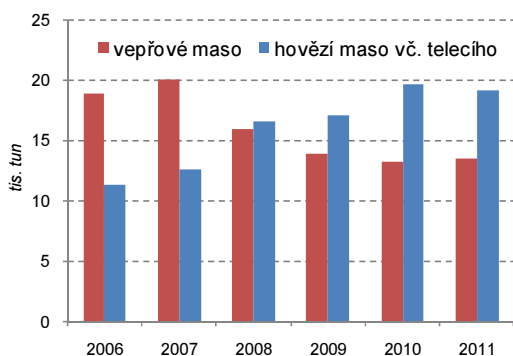
Průměrná dojivost roste, výroba mléka klesá

Výroba mléka se v kraji snížila v roce 2011 o 0,8 %, přitom celostátně výroba mléka vzrostla o 2,0 %. Současně se v kraji zvyšovala průměrná dojivost; hodnota 7 076 litrů na krávu za rok 2011 je o 1,4 % vyšší než v roce 2010.

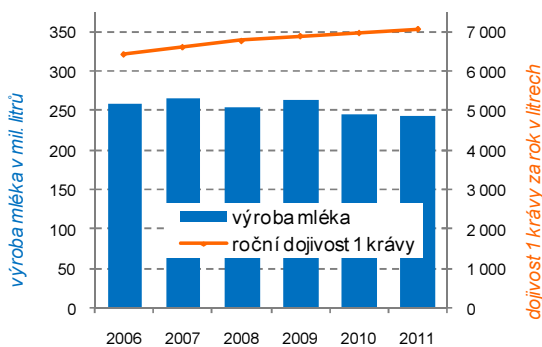
Pokles výroby hovězího masa nahrazuje výroba vepřového masa

V porovnání s rokem 2010 se v uplynulém roce v kraji snížily počty poraženého skotu, avšak rostla průměrná hmotnost porážených kusů. Odlišné tendence byly zjištěny u porážek prasat; vzrostl počet poražených zvířat při jejich nezměněné průměrné hmotnosti. O třetinu v kraji vzrostl počet poražených ovcí.

Graf 3.8 Výroba masa v jatečné hmotnosti v Pardubickém kraji

Graf 3.9 Výroba mléka a průměrná roční dojivost v Pardubickém kraji

Snižuje se rozsah zalesňování i těžba dřeva

Zalesňování probíhalo v roce 2011 v kraji na menší ploše než v předchozím roce. Bylo zalesněno 1 202 ha (necelé 1 % lesních pozemků), to je o 15,6 % méně než v roce 2010. Méně se k zalesňování využíval především buk a smrk. Z jehličnatých dřevin si přesto smrk udržel dominantní postavení, zatímco mezi

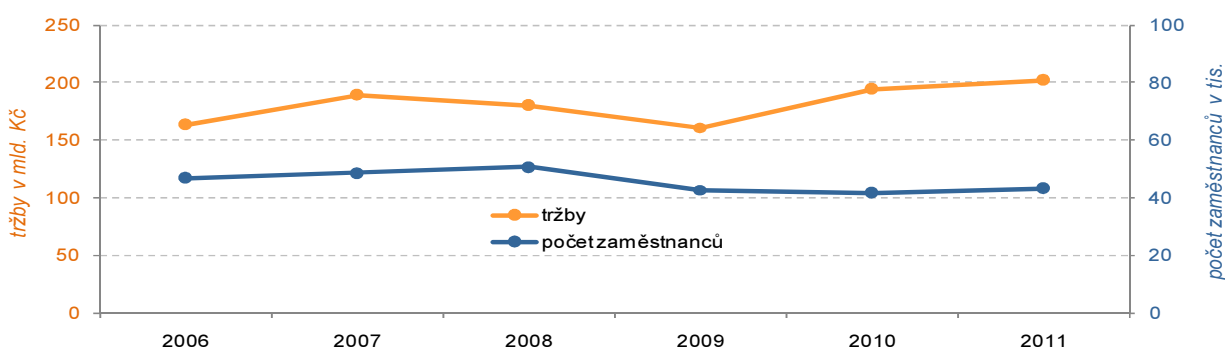

listnatými dřevinami byl nejčastěji vysazován dub. V uplynulém roce poklesl meziročně objem vytěženého dřeva o 10,3 %. Snížila se zejména těžba vyvolána nutností vytěžit dřevo poškozené živelními pohromami (30 % celkové těžby v roce 2010, v roce 2011 méně než 10 % těžby).

Tržby za prodej vlastních výrobků v průmyslu meziročně rostly pomaleji než v roce 2010

V roce 2011 se v Pardubickém kraji snížil počet průmyslových podniků s více než 100 zaměstnanci o 3 na 137. Ekonomické oživení vedlo k meziročnímu růstu průměrného evidenčního počtu zaměstnanců podniků v kraji o 3,5 %, přitom ještě zdaleka nebyla dosažena zaměstnanost v průmyslu z roku 2009. Průměrná hrubá měsíční mzda se v uvedeném souboru podniků během roku 2011 zvýšila o 3,2 % na 23 276 Kč. Tato průměrná mzda dosahovala 88,6 % úrovně průměrné republikové mzdy v průmyslu a byla třetí nejnižší mezi kraji ČR. V roce 2011 dosáhly tržby velkých průmyslových společností v kraji za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy hodnoty 202,3 mld. Kč, v meziročním porovnání došlo k jejich růstu o 4,1 % (mezi kraji pátý nejnižší růst). Objem tržeb na zaměstnance byl v mezikrajském srovnání třetí nejvyšší za Ústeckým a Středočeským krajem.

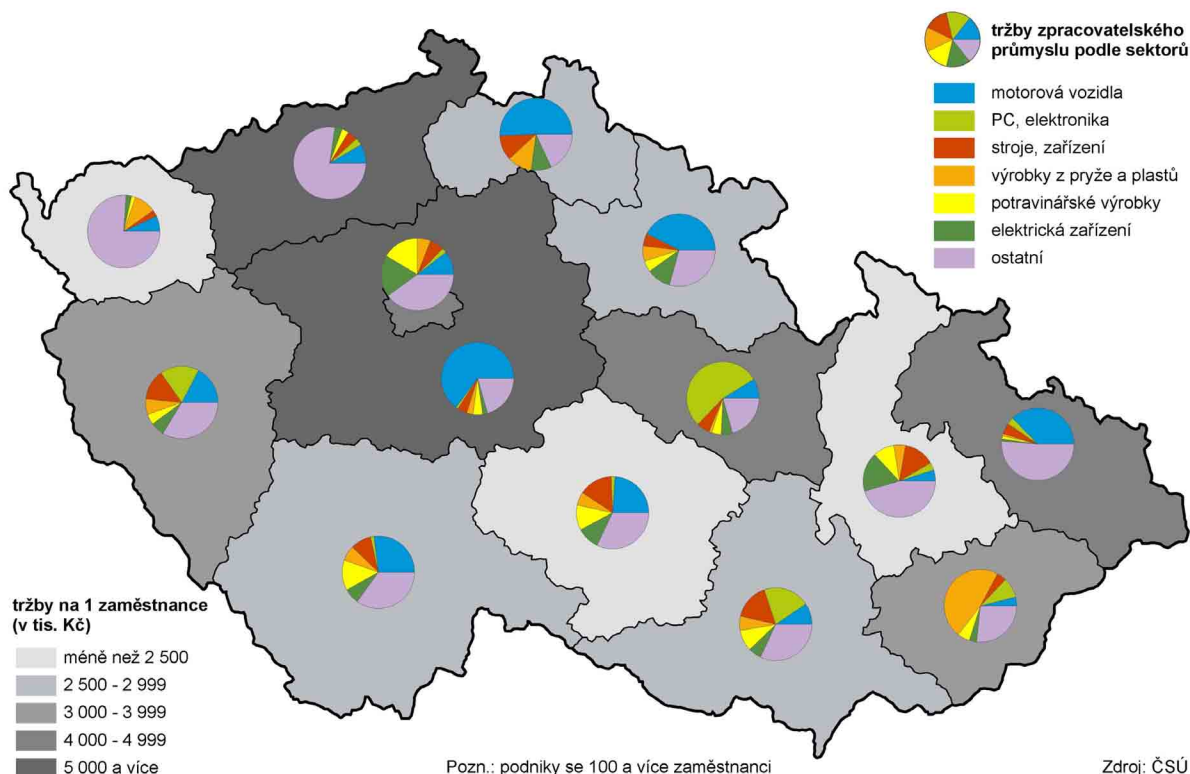
Graf 3.10 Počet zaměstnanců a tržby z průmyslové činnosti v podnicích se 100 a více zaměstnanci se sídlem v Pardubickém kraji

Dominantní postavení ve výrobě elektroniky

Pardubický kraj má jako jediný mezi kraji nadpoloviční podíl tržeb za výrobky z oblasti elektroniky a výpočetní techniky. Další v pořadí – Plzeňský kraj – má přitom podíl této komodity oproti Pardubickému kraji poloviční.

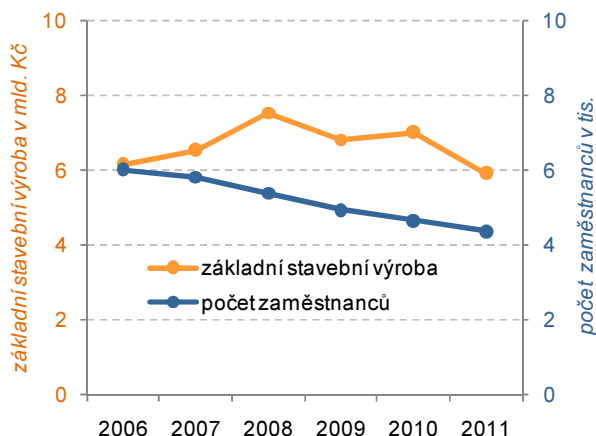
Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v krajích v roce 2011

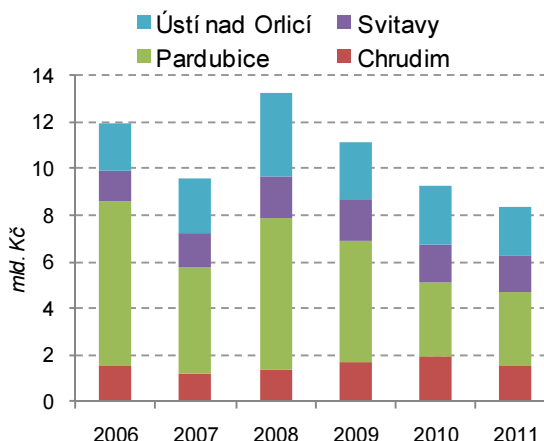
Pokles počtu zaměstnanců ve stavebnictví se zastavil, stavební výroba klesala i nadále

V Pardubickém kraji se v roce 2011 počet stavebních podniků zaměstnávajících 50 a více osob snížil o 4 na 39 a průměrný evidenční počet pracovníků meziročně poklesl o 6,3 %. Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v těchto společnostech se meziročně zvýšila o 1,3 % na 23 846 Kč, tj. 81,7 % úrovně průměrné republikové mzdy ve stavebních podnicích dané velikosti. V komparaci s ostatními kraji ČR byla její výše nejnižší. Objem základní stavební výroby (ZSV) proti předchozímu roku poklesl o 15,7 %. Pokles byl ovlivněn snížením ZSV nejen v pozemním stavitelství, ale i v oblasti inženýrských staveb.

Graf 3.11 Počet zaměstnanců a základní stavební výroba v podnicích s 50 zaměstnanci a více se sídlem v Pardubickém kraji

Graf 3.12 Stavební práce provedené na území okresů Pardubického kraje podniky s 20 a více zaměstnanci

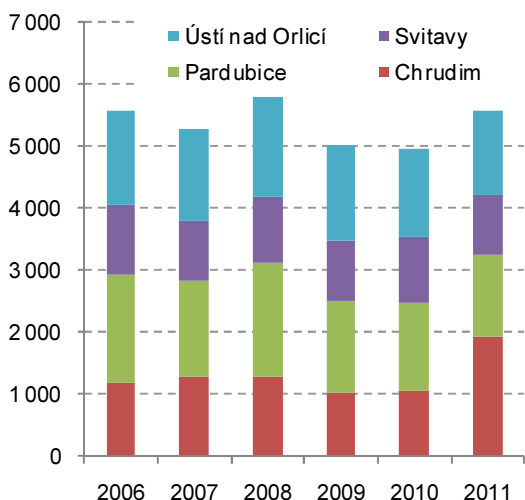
Nejnižší intenzita výstavby je dlouhodobě na Svitavsku

Pomaleji než objem ZSV provedené podniky se sídlem v kraji se v roce 2011 snižoval objem prací provedených podle dodavatelských smluv na území kraje (o 16 %, resp. o 9 %). Na území okresu Pardubice objem stavebních prací v uplynulém roce dokonce vzrostl. Rozhodující objem celokrajského poklesu připadal na stavby pro veřejné zadavatele a týkal se zejména inženýrských staveb. Pokles byl však zaznamenán i u bytových staveb a u oprav. V přepočtu na 1 obyvatele se dlouhodobě nejméně staví v okrese Svitavy.

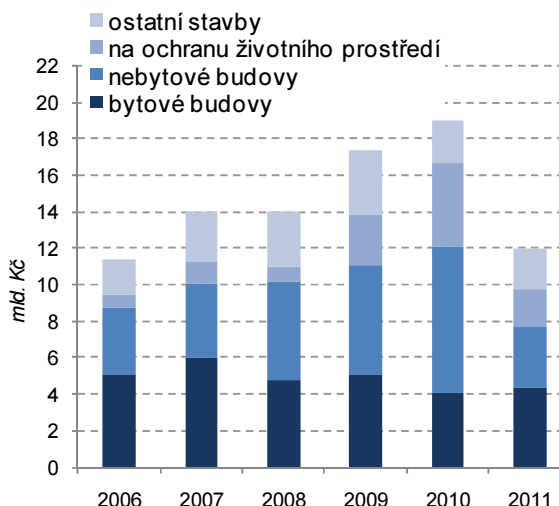
Klesají celkové počty stavebních povolení a ohlášení v kraji

S výjimkou okresu Chrudim pokračoval pokles počtu stavebních povolení a ohlášení, vydaných stavebními úřady. Zatímco v roce 2010 bylo nejvíce staveb povoleno v okrese Ústí nad Orlicí, v roce 2011 to bylo v okrese Chrudim. V kraji se zvýšil počet povolení na stavby bytových budov a stavby na ochranu životního prostředí.

Graf 3.13 Vydaná stavební povolení a ohlášení v okresech Pardubického kraje

Graf 3.14 Předpokládaná hodnota povolených staveb v kraji podle druhu stavby

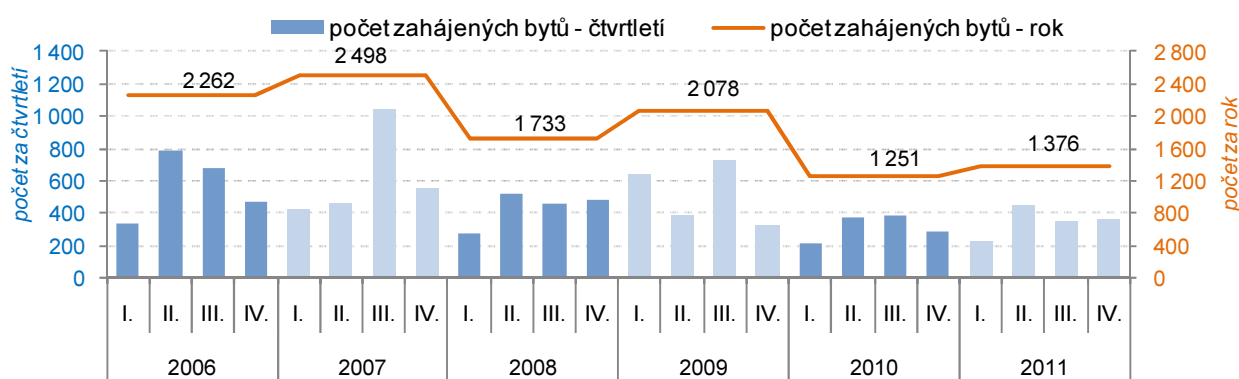
Výrazný pokles průměrné hodnoty povolených staveb na ochranu životního prostředí

Průměrná hodnota povolené (ohlášené) stavby se až do roku 2010 postupně zvyšovala, v roce 2011 byl zaznamenán v kraji pokles o 43 % na 2,2 mil. Kč. Nejvyšší průměrnou hodnotu měly v roce 2011 povolené stavby v okrese Svitavy (3,1 mil. Kč), nejmenší v okrese Chrudim (1,4 mil. Kč). Nejvyšší průměrnou hodnotu mají v kraji povolené stavby nebytových budov a stavby na ochranu životního prostředí, i když jejich průměrná hodnota nedosahovala v roce 2011 ani poloviny hodnoty staveb povolených v roce 2010. Orientační hodnota všech v roce 2011 povolených a ohlášených staveb v kraji byla 12 mld. Kč, tj. o 7 mld. Kč méně než v roce předchozím.

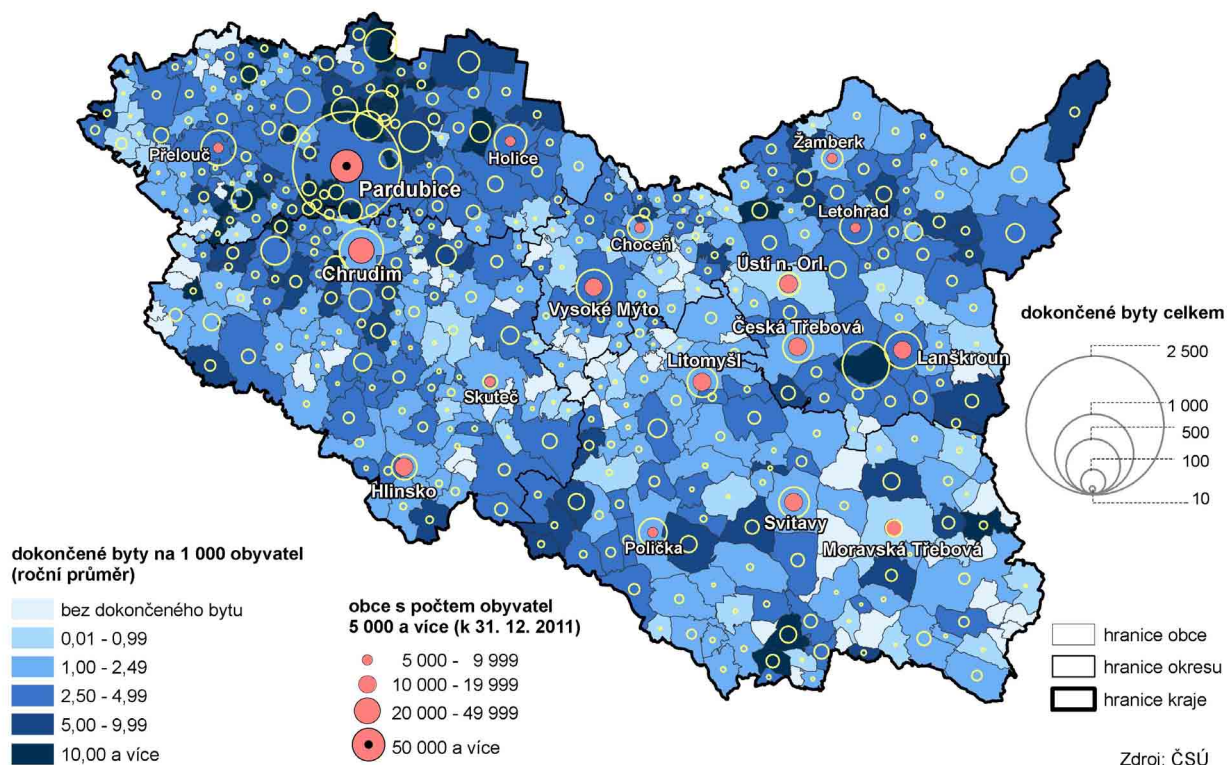
Vyvrcholil útlum bytové výstavby

Důsledkem hospodářské recese došlo v kraji k poklesu zájmu o koupi nového bytu, k poklesu cen nemovitostí a v důsledku toho též k dočasnému omezení výstavby bytů, zejména v bytových domech. Celkový počet bytů, jejichž výstavba začala v roce 2011, se již oproti roku 2010 mírně zvýšil. Méně bytů než v letech 2010 a 2011 se v kraji po roce 2000 začalo stavět jen v roce 2001, přitom v okrese Svitavy dokonce pouze počátkem 90. let 20. století.

Graf 3.15 Zahajovaná výstavba bytů podle čtvrtletí v Pardubickém kraji

Bytová výstavba v obcích Pardubického kraje v letech 2006 až 2011

Nejmenší počet dokončených bytů od roku 2003

V návaznosti na nižší intenzitu zahajování výstavby rodinných domů v letech 2009 a 2010 se v roce 2011 snížil celkový počet dokončených bytů oproti předchozímu roku o 22,5 %, přitom bytů v rodinných domech bylo dokončeno o 234 méně. Zanedbatelné zastoupení má výstavba bytů v rodinných domech určených k prodeji (pouze 4 %). V bytových domech bylo dokončeno 201 bytů (o 51 méně než v roce 2010), z toho pouze 11 družstevních bytů a žádné obecní. V přepočtu na 1 000 obyvatel se v rámci kraje výrazně více bytů dokončovalo v okrese Pardubice (projev suburbanizace v zázemí Pardubicko-hradecké aglomerace). V okrese Svitavy byla intenzita výstavby nejnižší, oproti okresu Pardubice poloviční. Růst průměrné hodnoty 1 m² obytné plochy bytů v rodinných domech se v roce 2011 zastavil. Naproti tomu se průměrná hodnota m² bytu v bytovém domě v kraji po poklesu v letech 2009 a 2010 vrátila na úroveň roku 2008.

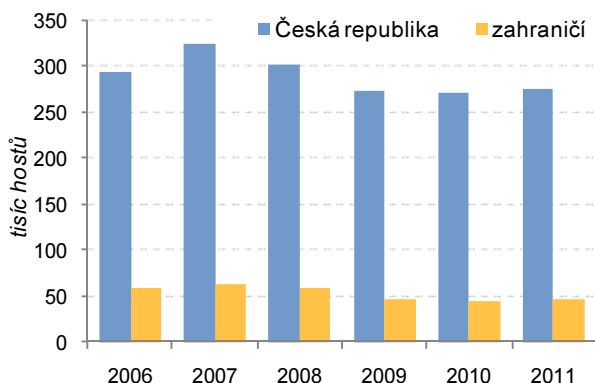
Pokles přepravy osob i zboží vlivem ekonomické recese byl výraznější v silniční dopravě

Odeznívání hospodářské recese se v letech 2010 a 2011 v kraji projevilo růstem počtu registrovaných vozidel; v roce 2010 přibývaly zejména osobní automobily, v roce 2011 osobní i nákladní automobily a přívěsy. Klesal počet tahačů a speciálních vozidel. V přepočtu na 100 obyvatel připadá nejvíce registrovaných osobních automobilů v okrese Chrudim (46), nejméně v okrese Svitavy (39). Pokračuje útlum veřejné dopravy. V roce 2010 (poslední dostupná data) se rychleji snižoval počet osob přepravených autobusy. Na 1 obyvatele kraje připadalo v průměru za rok 30,5 cesty autobusem (v rámci regionu) a 14,6 cesty vlakem. Počet přepravených osob vlakem klesá v Pardubickém kraji od roku 2007 (přitom za hranice kraje od roku 2009), cestujících autobusem ubývá od roku 2008. V porovnání s roky, kdy byly výkony nákladní dopravy před nástupem recese nejvyšší (silniční doprava 2007, železniční doprava 2008), se přeprava nákladů po silnici snížila téměř o třetinu a přeprava po železnici o necelou pětinu. Délka silnic se v kraji zkrátila v roce 2010 o 2,4 km, v roce 2011 o dalších 5,1 km. Většinou šlo o silnice 1. třídy (v roce 2010 v okrese Pardubice a v roce 2011 v okrese Svitavy).

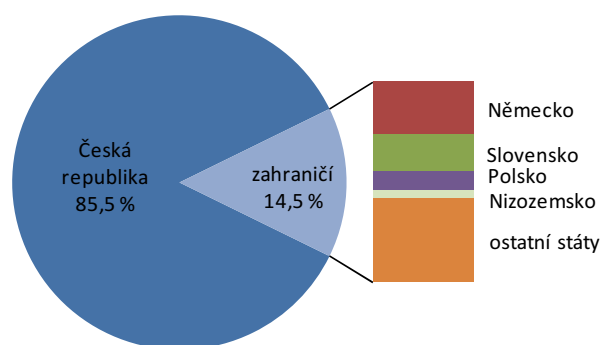
Kraj má nízký počet ubytovacích zařízení pro náročnou klientelu

V 365 hromadných ubytovacích zařízeních, která v roce 2011 poskytla informace o svých aktivitách, sloužilo v 7 089 pokojích cestovnímu ruchu 20 236 lůžek; v kraji bylo v 16 kempech 1 503 míst pro stany a karavany. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že je v kraji nejméně ubytovacích zařízení s vysokým standardem (pouze 4 čtyř a vícehvězdičkové hotely). Nejrozšířenější jsou v kraji penziony, turistické ubytovny a tříhvězdičkové hotely. Využití lůžek v hotelích a podobných zařízeních bylo v roce 2011 třetí nejnižší po Ústeckém kraji a Kraji Vysočina; proti rokům 2009 a 2010 se již dále nesnižovalo.

Graf 3.16 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) v Pardubickém kraji

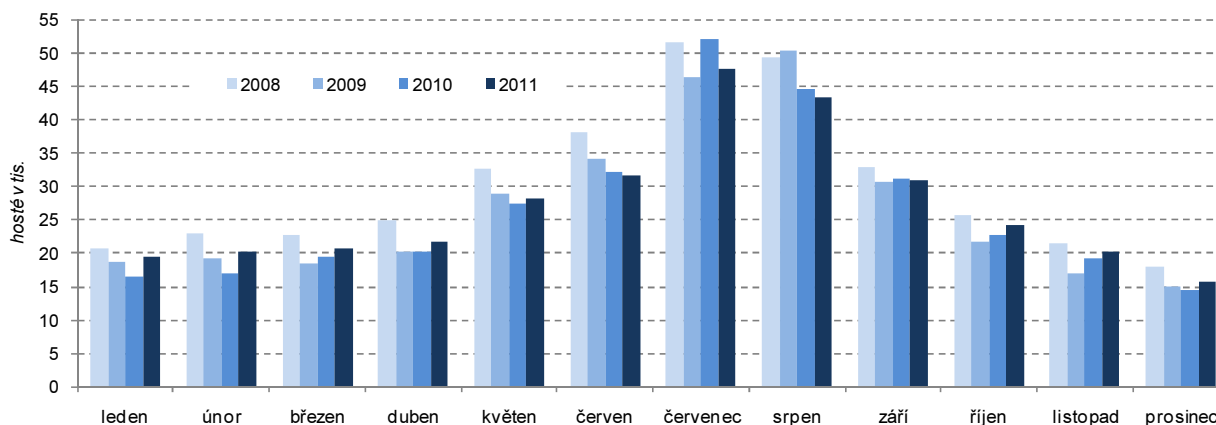
Graf 3.17 Struktura hostů HUZ v Pardubickém kraji v roce 2011 podle zemí v %

Hostů nadále ubývá

Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v kraji v roce 2011 meziročně vzrostl o 0,9 %, přitom počet hostů ze zahraničí se zvýšil o 1,4 %. Zastavil se tak pokles úbytku hostů, který započal v roce 2008; průměrná doba pobytu cizinců se i nadále zkracuje (již od roku 2007). Ze zahraničí využívají nejčastěji hromadná ubytovací zařízení v kraji hosté z Německa, Slovenska, Polska, Nizozemska, Rakouska a Francie.

Graf 3.18 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v Pardubickém kraji

Došlo k oživení cestovního ruchu v době zimní sezony

Během roku využívají nejčastěji hosté ubytovací zařízení v Pardubickém kraji v červenci. Meziroční pokles počtu hostů byl v kraji v roce 2011 zaznamenán ve všech měsících letní sezony počínaje červnem. Příznivý vývoj v zimních měsících byl umožněn rozšířením infrastruktury pro zimní sporty ve střediscích na východě kraje.

Přnocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích v letech 2006 až 2011

